

Jan FABRE Kunstenaar

In de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen wordt de installatie van de sculptuur *De man die het kruis draagt* (2015) van Jan FABRE afgewerkt. Voor het eerst in jaren is er aandacht voor hedendaagse kunst in de moederkerk van het bisdom Antwerpen. De internationaal vermaarde kunstenaar is opgetogen dat een werk van zijn hand een prominente plaats krijgt in de kathedraal van zijn stad.

‘Schoonheid is meer dan een laagje make-up’

Ilse VAN HALST

Op wandel door zijn kantoor, ingebed in de Seefhoek in Antwerpen, waar hij geboren en getogen is, blijkt FABRES liefde voor die plek en zijn bewoners. Het buurtcomité vergadert soms in zijn kantoor en hij nodigt de buurtbewoners uit op repetities van zijn theaterstukken die ze wonderwel weten te smaken. „Ik ben geen sociaal pedagoog, maar een kunstenaar. Toch leef ik niet in een ivoren toren”, zegt Jan FABRE, beide voeten stevig op de grond.

–De Antwerpse kathedraal herbergt oude meesterwerken van christelijke kunst. Met uw werk is er voor het eerst ruimte voor hedendaagse kunst. Hoe kijkt u daar tegenaan? Het is voor een kunstenaar bijzonder om zich te kunnen verhouden tot die eeuwenoude traditie van christelijke kunst. Mijn sculptuur wordt zo geplaatst dat het een dialoog aangaat met de *Kruisafneming* (1611-1614) van Rubens, mijn grote voorbeeld.

Kerken zijn wondermooie plekken van kunst. Daar wordt de kwetsbaarheid van de schoonheid beschermd. In de jaren 1980 werkte ik in Polen met twee grote componisten. Ze namen me mee naar de kerk omdat ze daar niet werden afgeluisterd. Zo ontdekte ik de kerk opnieuw als spirituele vrijplaats waar gecontempeerd werd over literatuur en kunst.

Volgend jaar wordt in een kerk in Bergamo in Italië een project van mij uitgevoerd in mozaïek op muren en plafond. Dat is fantastisch! Met dergelijke kunstwerken kun je wat geheugen nalaten.

–Bent u katholiek?

Neen, maar ik draag het onderhuids mee. Mijn vader was een communist, mijn moeder katholiek. Ik ben gedoopt, maar deed nooit mijn communie. Mijn mama vertelde echter vaak verhalen uit de Bijbel. Wat kon ze prachtig vertellen!

Met een katholieke vriendin bezoek ik vaak kerken. Het is een boeiende uitwisseling: zij vertelt me over haar geloof, ik vertel haar over de geschiedenis van de kunst en de betekenis van de schilderijen.

–Geloof is dus wel een inspiratiebron voor u? Mijn werk is doordrongen van geloofselementen. Neem het kruis, een terugkerend thema, dat symbool staat voor de levensboom. Ook Christus is een belangrijk mo-

Jan Fabre: „Als kunstenaar moet je risico's durven te nemen en in de breuk durven te staan.” © Frank Bahn Müller

del. Als je dat model aanvaardt, kun je van daaruit nieuwe modellen uitdenken. Ons westerse denkpatroon vertrekt vanuit de stigmata. Ik redeneer net andersom. Zoals u weet, hebben mensen een inwendig en insecten een uitwendig skelet. Ik werk vaak het model uit van een toekomstige mens met een uitwendig skelet, als het

„Als de verhouding esthetiek-ethiek juist zit, wordt kunst een spirituele plek”

ware een ondoordringbare huid die je niet kunt laten bloeden. Als je een mensbeeld creëert dat niet meer gekwetst kan worden, boor je een totaal andere manier van voelen en denken aan. Dan ontstaat een nieuwe filosofie. Mijn werk gaat over de kracht van de kwetsbaarheid van de mens.

–Wat is schoonheid voor u?

Het is meer dan esthetica. Dan zou het

louter make-up zijn. Schoonheid is een samengaan van esthetische normen en ethische waarden. Als die vervlechting juist zit in je werk, creëer je een openheid naar een nieuwe manier van denken. Dan wordt kunst een plek van contemplatie.

Ware schoonheid draagt ook altijd een vorm van verzet in zich. Kunst mag gerust provoceren, niet als een goedkoop choqueren, maar in positieve zin. Het moet aanzetten tot denken. Rubens was ook geen doetje. Als kunstenaar moet je risico's nemen en op de barricaden durven staan.

Kunst moet mensen inspireren en vervoeren, hen naar een andere plaats brengen. Ik hoop dat *De man die het kruis draagt* mensen uitdaagt zich te bezinnen over wat dat werk op die plek, in relatie tot Rubens, tot henzelf en tot het geloof betekent. Om op een andere manier te denken en voelen.

–‘De man die het kruis draagt’ lijkt als twee druppels water op u. Is het uw evenbeeld?

Het is een combinatie van mijn gezicht en de gelaatstreken van mijn oom. Zo wordt het een hommage aan hem. Ik was amper vijf toen hij me meenam naar de

kathedraal en me inwijdde in de schilderkunst, literatuur en poëzie.

Het werk hoort thuis in een serie werken van figuren die op mezelf zijn gebaseerd, als een Elckerlyc-figuur, een reguliere kerkbezoeker. Daarom vind ik het fijn dat er plaats is voor zo'n 'Jan en alleman' naast de imponerende werken van Rubens.

–Waar balanceert u zelf? Als u de oefening maakt, hoe luidt de uitkomst dan?

Ik ben een kunstenaar die voortdurend zoekt en twijfelt, die denkt en ook fysiek moet ervaren. Die dualiteit verwerk ik in dit werk. Waarom ben ik kunstenaar? Waarom creëer ik? Ik geloof in de kracht van schoonheid, maar toch twijfel ik soms. Want je hoopt door de schoonheid van je werk mensen in vervoering te brengen, en toch faal je. Creëren is een oefening in falen, een voorbereiding op de dood. Het is balanceren tussen die levensvitaliteit die je voortstuwt en het voortdurende besef dat al wat je doet in relatie staat tot de dood.